

5.5. Nakłady finansowe niezbędne do wdrożenia Programu

Nakłady niezbędne do realizacji zadań w poszczególnych obszarach interwencji określone zostały na podstawie informacji z Gmin. Są to wielkości szacunkowe i dotyczą projektowanego zakresu planowanych inwestycji. Sumując kwoty w poszczególnych obszarach interwencji, konieczne jest wydatkowanie, w ramach:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza – 62.658,56 tys. zł
2. Zagrożenie hałasem – 13.500,00 tys. zł
3. Gospodarka wodami i gospodarka wodno – ściekowa – 123.740,00 tys. zł
4. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – 2.740,00 tys. zł
5. Zasoby przyrody – 120,00 tys. zł
6. Awarie – 328,00 tys. zł
7. Monitoring – 50,00 tys. zł

Na realizację zadań wymienionych ww tabelach konieczne będzie ponad 203 mln zł. Należy przy tym pamiętać, że są to jedynie środki przeznaczone na zadania inwestycyjne. By osiągnąć pełną realizację programu niezbędne jest wydatkowanie środków na zadania pozainwestycyjne, realizowane w trybie – zadania ciągłe. Są to zadania w zakresie przedsięwzięć systemowych, przede wszystkim w planowaniu przestrzennym. Konieczne jest bardzo ściśle przestrzeganie zasad takiego konstruowania mpzp, by wyeliminować ewentualne konflikty związane z lokalizacją produkcji w miejscach dobrych i wysokich standardów jakości środowiska, które powinny być przede wszystkim przeznaczone na cele rekreacyjne i budownictwa mieszkaniowego. Z drugiej strony również ważne jest by nie dopuszczać do zabudowy terenów o np. wysokiej bonitacji gleb lub udokumentowanych (nawet wstępnie) złożach surowców. Wymaga to ścisłego współdziałania służb ochrony środowiska oraz planowania przestrzennego.

Planowane kwoty niezbędne do wydatkowania na realizację Programu wymagać będą dużego zaangażowania samorządów i z pewnością starań o środki zewnętrzne. Biorąc pod uwagę założenia wydatkowania środków z funduszy unijnych i innych środków zagranicznych, możliwe będzie aplikowanie o dotacje w ramach obszarów interwencji.

5.6. Źródła finansowania

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Programu finansowane będą środkami własnymi Powiatu i JST, ze środków inwestorów, którymi będą przedsiębiorcy i podmioty komunalne. Środki te będą pokrywały koszty inwestycji w całości lub będą stanowiły wkład własny dla pozyskanych środków z funduszy unijnych, zagranicznych środków pomocowych oraz krajowych funduszy ekologicznych. Źródłem środków unijnych są:

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Cel ten jest odzwierciedleniem priorytetu strategicznego jakim jest wzrost zrównoważony, w którym cele środowiskowe są dopełniane działaniami na rzecz spójności gospodarczej i terytorialnej. Priorytet ten jest oparty o trzy podstawowe, wzajemnie uzupełniające się i równoważące obszary:

- ✓ Czysta i efektywna energia, w tym efektywność energetyczna , ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracja i poprawa funkcjonowania europejskiego rynku energii,
- ✓ Adaptacja do zmian klimatu oraz efektywne korzystanie z zasobów, wzmocnienie odporności systemów gospodarczych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych
- ✓ Konkurencyjność – w tym wnoszenie istotnego wkładu we wprowadzaniu technologii przyjaznych środowisku.

W ramach POLiŚ przewiduje się 9 merytorycznych osi priorytetowych finansowanych z EFRR i FS oraz jedną na rzecz całego POLiŚ – pomoc techniczną finansowaną w całości przez FS.

Alokacja UE na POLiŚ wynosi 4 905 881 206 EUR z EFRR oraz 22 507 865 679 EUR z FS.

Osie priorytetowe:

- I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
- II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
- III. Rozwój sieci drogowej TEN –T i transportu multimodalnego
- IV. Infrastruktura drogowa dla miast
- V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce
- VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach
- VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
- VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zasobów kultury
- IX. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury i rozwoju zasobów kultury
- X. Pomoc techniczna

Podział środków UE dostępnych w ramach POLiŚ 2014-2020 pomiędzy poszczególne obszary wsparcia przedstawia się następująco:

- ✓ energetyka – 2 800,2 mln euro (os I i VII; środki FE i EFRR),
- ✓ środowisko - 3 508,2 mln euro (os II; środki FS)
- ✓ transport - 19 811,6 mln euro (os III, IV, V, VI; środki FS i EFRR),
- ✓ kultura - 467,3 mln euro (os VIII; środki EFRR),
- ✓ zdrowie - 468,3 mln euro (os IX; środki EFRR),
- ✓ pomoc techniczna - 330,0 mln euro (os X; środki FS)

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny 2014-2020 (WRPO 14+)

WRPO jest dokumentem, o którym mowa w artykule 2 pkt. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. Krajową podstawę prawną dla opracowania, wdrażania i realizacji WRPO stanowi ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 roku - o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny zawiera 10 osi priorytetowych:

1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka – 467,9 mln euro z EFRR ,
2. Społeczeństwo informacyjne – 60,0 mln euro z EFRR,
3. Energia – 353,5 mln euro z EFRR,
4. Środowisko – 204,0 mln euro z EFRR,
5. Transport – 414,0 mln euro z EFRR,
6. Rynek pracy – 265,0 mln euro z EFS,
7. Wyłączenie społeczne – 197,3 mln euro z EFS,
8. Edukacja – 156,3 mln euro z EFS,
9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego – 261,6 mln euro z EFRR
10. Pomoc techniczna – 70,7 mln euro z EFS

gdzie EFRR – europejski fundusz rozwoju regionalnego

EFS – europejski fundusz społeczny

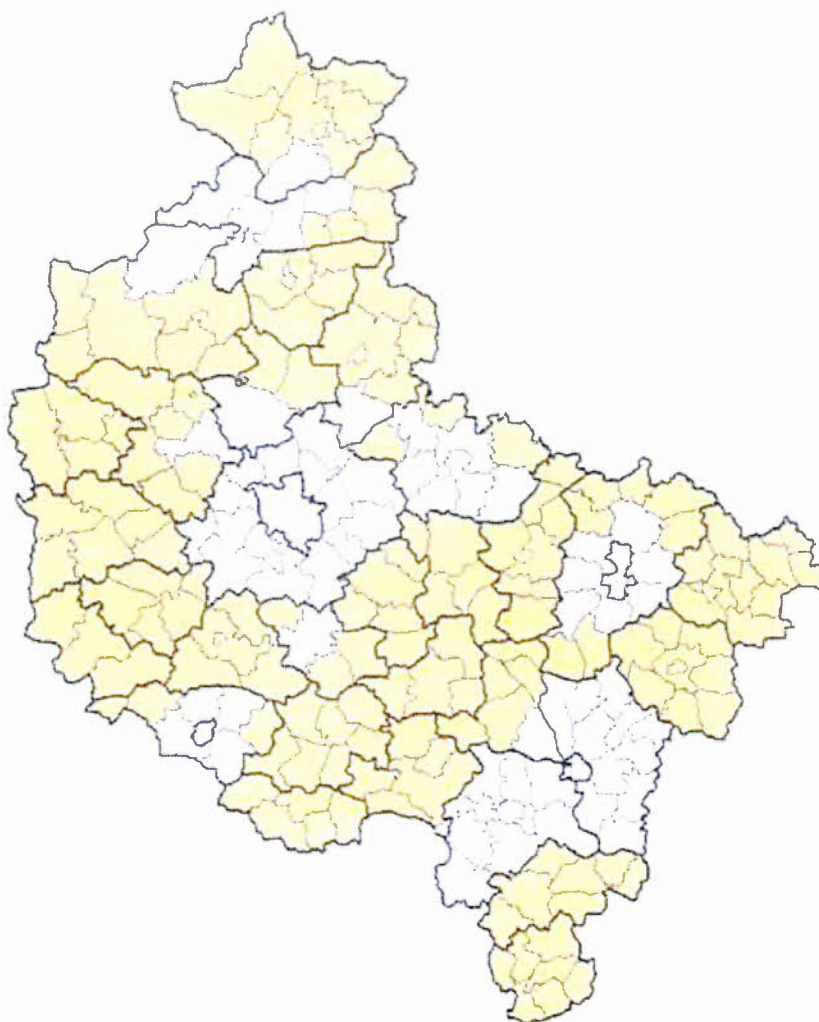
Z uwagi na to, że rozwój społeczno – gospodarczy poszczególnych obszarów Wielkopolski przebiega nierównomiernie, w ramach WRPO 14+ został opracowany instrument terytorialnej interwencji, w wyniku którego dodatkowe wsparcie otrzymają obszary, na których skala problemów przekroczyła poziom akceptowalny. Instrument ten ma postać preferencji punktowych w ramach niektórych działań dla projektów realizowanych na regionalnych Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI). Kryteria dla takich obszarów wyznaczone zostały w dokumencie „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim. Dokument wdrożeniowy Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku uchwalonym przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Są to:

- obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych,
- obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe,
- obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego,

- miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno – gospodarcze.

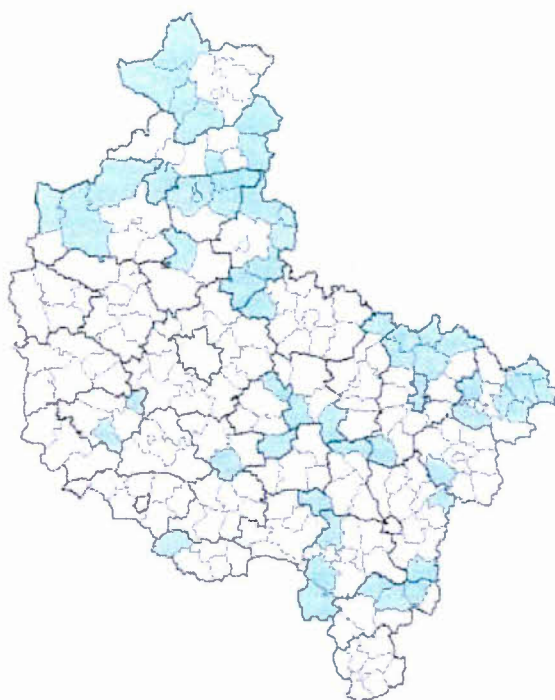
Na podstawie opracowania graficznego zawartego w Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym – Poznań, czerwiec 2015 poniżej – rysunki 24 - 28 zamieszczono mapki Województwa Wielkopolskiego. Zaznaczone kolorem gminy wymagają interwencji.

Rys. 24. Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych

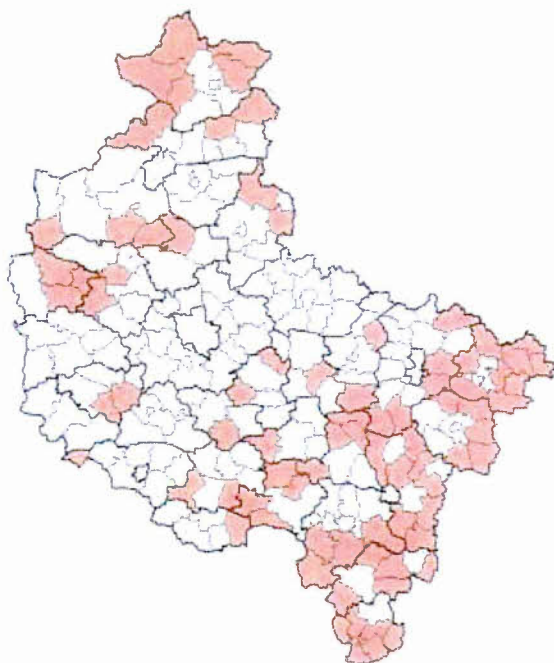
Źródło: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny- czerwiec 2015

Rys. 25. Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych

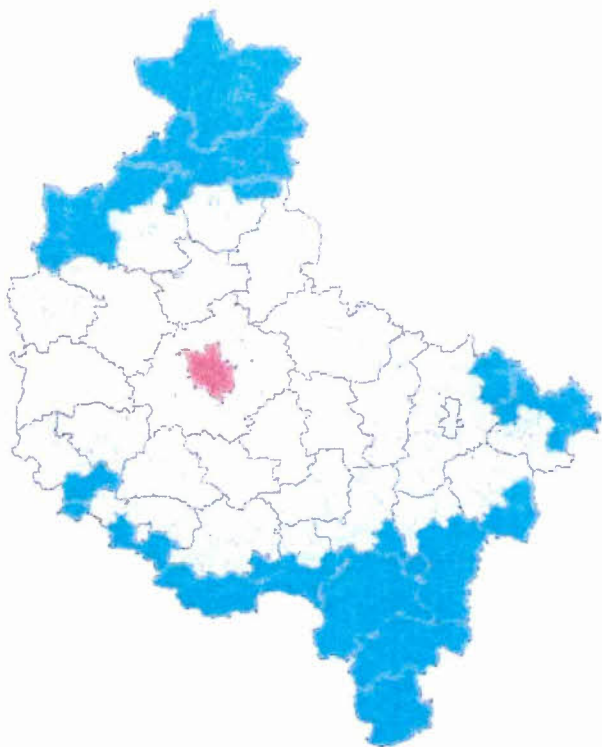
Źródło: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny- czerwiec 2015

Rys. 26. Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe

Źródło: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny- czerwiec 2015

Rys. 27. Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego

Źródło: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny- czerwiec 2015

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

PROW na lata 2014-2020 jest dokumentem określającym zakres i formę wsparcia obszarów wiejskich w Polsce. Alokacja budżetu UE wynosi około 8,598 mld euro. Środki będą rozdysponowywane w ramach 6 priorytetów:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich;
2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami;
3. Wspieranie organizacji łańcucha żywieniowego, w tym przetwarzanie i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
4. Odtwarzanie , ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem;
5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym i spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporna na zmiany klimatu;

6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszanie ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Przedsięwzięcia związane z rozbudową infrastruktury określone zostały w działaniu Odnowa wsi – podstawowe usługi i odnowa miejscowości na terenach wiejskich; w ramach poddziałania;

1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i oszczędzanie energii określono zakresy:
 - a. gospodarka wodno – ściekowa: wsparcie wyłącznie przedsięwzięć realizowanych w miejscowościach poza aglomeracjami zdefiniowanymi w KPOŚK – wsparcie do 2 mln zł na beneficjenta,
 - b. budowa lub modernizacja dróg lokalnych : wsparcie – do 3 mln zł na beneficjenta.
2. Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno – gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej.
3. Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej w tym rekreacji i kultury i powiązanej infrastruktury.

Banki

Przedsięwzięcia inwestycyjne mogą być również finansowane przez banki. W chwili obecnej coraz więcej banków przedstawia w swojej ofercie współfinansowanie przedsięwzięć infrastrukturalnych, szczególnie w powiązaniu z funduszami ekologicznymi. Szczególne znaczenie ma tu oferta Banku Ochrony Środowiska. Jest to Bank działający na polskim rynku od 23 lat, jego głównym akcjonariuszem jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Spośród innych banków wyróżniają go produkty ekologiczne skierowane zarówno do klientów indywidualnych jak i korporacyjnych, a także samorządów i wspólnot samorządowych. Zadania realizowane przez Bank Ochrony Środowiska w zakresie ekologii obejmują:

- kreowanie produktów dedykowanych przedsięwzięciom przyczyniającym się do ograniczenia wpływu działalności przedsiębiorców, instytucji i osób fizycznych na zanieczyszczenie wód, powietrza i gleby;
- tworzenie dźwigni finansowej, łączącej finansowanie rynkowe z krajowymi i międzynarodowymi systemami wsparcia;
- budowanie proekologicznych postaw wśród aktualnych i potencjalnych klientów.

Główne kierunki finansowania – odnawialne źródła energii w tym duże przedsięwzięcia: farmy wiatrowe, elektrownie fotowoltaiczne, biogazownie, energetyczne wykorzystywanie biomasy; a także mikro i małe instalacje: kolektory słoneczne i pompy ciepła oraz fotowoltaika i w mniejszym stopniu turbiny wiatrowe i biogazownie. W strukturze procentowej przedsięwzięcia te to ponad 30 % kwoty kredytów udzielonych przez BOŚ. Drugi ważny kierunek finansowania to budowa kanalizacji (ponad 14 %) i termomodernizacja. Oferta kredytowa jest jednak bardzo szeroka i co ważne skierowana również do osób fizycznych inwestujących

w przedsięwzięcia ochrony środowiska. Przykładem są tu linie kredytowe związane z realizacją indywidualnych oczyszczalni ścieków, instalacją odnawialnych źródeł energii, a także usuwaniem azbestu i materiałów zawierających azbest.

Krajowe fundusze ekologiczne

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną finansującą ochronę środowiska i gospodarkę wodną w zakresie określonym w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. NFOŚiGW jest wspólnie z wojewódzkimi funduszami filarem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawą działania NFOŚiGW jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Podmioty ubiegające się o dofinansowanie składają do NFOŚiGW wnioski o dofinansowanie, które podlegają szczegółowej ocenie. Finansowanie otrzymują przedsięwzięcia spełniające kryteria określone w poszczególnych programach priorytetowych. Programy te szczegółowo określają m.in. terminy i sposób składania wniosków, formę, intensywność i warunki dofinansowania, a także beneficjentów i rodzaj przedsięwzięć, koszty kwalifikowane oraz procedurę wyboru przedsięwzięć. Dofinansowanie przedsięwzięć odbywa się przez udzielanie:

- oprocentowanych pożyczek,
- dotacji, w tym:
 - dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
 - dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
 - dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
 - dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Decyzje o dofinansowaniu podejmuje Zarząd Narodowego Funduszu, a w przypadkach określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska - Rada Nadzorcza Narodowego Funduszu.

Dofinansowanie ze środków finansowych NFOŚiGW odbywa się według "Zasad udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej", dostępnych na stronie internetowej Funduszu.

Zasady te są corocznie zmieniane i dostosowywane zarówno do możliwości finansowych jak i aktualnych priorytetów finansowania.

Misja NFOŚiGW brzmi:

„Skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska”.

Celem generalnym obecnie realizowanej Strategii działania NFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 jest:

„Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku”.

Główne programy na lata 2015 – 2020 to:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi w tym: gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi w tym: racjonalna gospodarka odpadami, ochrona powierzchni ziemi, geologia i górnictwo,
- ochrona atmosfery w tym: poprawa jakości powietrza, poprawa efektywności energetycznej, wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, system zielonych inwestycji (GIS),
- ochrona różnorodności biologicznej w tym: ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej,
- programy międzydziedzinowe w tym: wsparcie Ministra Środowiska w zakresie polityki ochrony środowiska, wspieranie działalności monitoringu środowiska, przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków, edukacja ekologiczna, współfinansowanie programu LIFE, SYSTEM – wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW, wsparcie przedsięwzięć niskoemisyjnej gospodarki, wzmocnienie działań społeczności lokalnych dla zrównoważonego rozwoju.

Beneficjentami NFOŚiGW mogą być – jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, zielone gminy, przedsiębiorcy, państwowe jednostki budżetowe, realizujący przedsięwzięcia, służące ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju.

Narodowy Fundusz wspiera przedsięwzięcia, których realizacja jest niezbędna dla realizacji polityki ekologicznej państwa i wynika ze Strategii działania Narodowego Funduszu.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW)

Prawne i finansowe podstawy działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu są sformułowane w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.), ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.) oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. - w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. Nr 226 poz. 1479). WFOŚiGW w Poznaniu od powstania w 1993 r. obsługuje wpływy pochodzące z kar i opłat środowiskowych. Jest finansowym realizatorem Polityki Ekologicznej Państwa i polityki wojewódzkiej w obszarze ochrony środowiska zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego, Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami oraz w innych strategiach i programach, takich jak: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego i strategię branżowe. Jest jedynym podmiotem finansującym przedsięwzięcia pro środowiskowe na taką skalę, z tak dogodnymi warunkami udzielanej pomocy (niskie oprocentowanie pożyczek, korzystny okres spłaty, brak prowizji, możliwość uzyskania częściowego umorzenia, dotacje dla części zadań inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych).

Opracowana i opublikowana strategia działania WFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. określiła kierunki finansowania, grupując je w nowe obszary problemowe wymagające dalszego systematycznego wspierania. Priorytety zostały sformułowane jako odpowiedź na wnioski wynikające z diagnozy stanu środowiska w Wielkopolsce, sytuacji społeczno – gospodarczej oraz wymogów Unii Europejskiej.

Są to:

Priorytet I – ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

- ✓ kontynuacja realizacji zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w odniesieniu do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków,
- ✓ dofinansowanie lokalnych rozwiązań związanych z oczyszczaniem ścieków poprzez budowę rozproszonych systemów oczyszczania ścieków komunalnych,
- ✓ w większym niż dotychczas stopniu będą wymagały wsparcia projekty związane z zagospodarowaniem wód opadowych, które uwzględnią zwiększony poziom retencji na terenach zurbanizowanych i pozwolą na ich ponowne wykorzystanie,
- ✓ pomocą finansową WFOŚiGW w Poznaniu będą objęte, mające szczególne znaczenie w Wielkopolsce, projekty mające za zadanie ochronę przeciwpowodziową oraz ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz

działalności gospodarczej na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,

- ✓ WFOŚiGW zamierza wspierać zadania związane ze zwiększeniem retencji, które mają na celu m.in. wyrównanie bilansu wodnego w subregionach, jak i zadań związanych z osłoną hydrometeorologiczną na zbiornikach i rzekach, zwłaszcza w sąsiedztwie miast i zakładów przemysłowych,
- ✓ dofinansowywane będą również projekty zwiększające naturalną pojemność retencyjnej zlewni, odtwarzanie polderów, renaturalizację cieków poprzez łączenie ich ze starorzeczami i zbiorników wodnych (m.in. poprzez projekty związane z odbiorem i unieszkodliwianiem zanieczyszczeń z łodzi), przywracanie możliwości naturalnego meandrowania rzek, jak również zakładanie pasów zieleni wzdłuż rzek i jezior, mających na celu zabezpieczenie antyerozyjne dla gleb rolniczych i zabezpieczenie przed spływem do wód powierzchniowych substancji biogennych pochodzenia rolniczego.

Priorytet II: Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

- ✓ finansowanie budowy systemów gospodarki odpadami,
- ✓ wsparcie dla budowy i rozbudowy instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych i innych rodzajów odpadów, systemów selektywnej zbiórki i odzysku, segregacji i recyklingu,
- ✓ rekultywacje zamkniętych i zamykanych składowisk będą wspierane finansowo przez Fundusz jako zadania uzupełniające dla realizowanych i wzmacnianych systemów gospodarki odpadami,
- ✓ nadal obszarem zainteresowania Funduszu będzie unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest,
- ✓ środki Funduszu będą kierowane na zagospodarowania odpadów przemysłowych,
- ✓ współfinansowane będą inwestycje, które spowodują wzrost wykorzystania w produkcji surowców wtórnych,
- ✓ wspierane będą procesy rekultywacji terenów zdegradowanych i unieszkodliwianie zanieczyszczeń powierzchniowych – dla przywrócenia ekologicznych funkcji obszarów: ochrona różnorodności biologicznej, ochrona krajobrazu.

Priorytet III: Ochrona atmosfery

- ✓ wsparciu finansowemu ze środków WFOŚiGW w Poznaniu będą podlegały projekty związane z ograniczeniem niskiej i ponadstandardowej emisji substancji do powietrza, w szczególności polegające na zamianie źródła energii (m.in. z wykorzystaniem OZE),
- ✓ planowane jest wsparcie samorządów w realizacji projektów uwzględniających wdrażanie Programów Ochrony Powietrza. Służyć to ma

ograniczaniu

i zmniejszeniu emisji CO₂, CO, NO_x, SO_x i pyłów w ramach aglomeracji objętych POP,

- ✓ wspierane będą termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej,
- ✓ priorytetem WFOŚiGW w Poznaniu będzie finansowanie OZE w zakresie: energii słonecznej, energii wiatrowej, energii wodnej, geotermii, wykorzystania energii biogazowej, energii pochodzącej z wychwytywania gazów wysypiskowych i innych instalacji oraz rozwiązań zwiększających OZE w bilansie energetycznym regionu.

Priorytet IV: Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

- ✓ wspierane będą projekty realizowane na obszarach cennych przyrodniczo, nakierowane na praktyczną realizację zasady zrównoważonego rozwoju w oparciu o zasoby przyrodnicze,
- ✓ przedmiotem wsparcia będą m.in. zintegrowane projekty dotyczące kompleksowej ochrony środowiska na terenach o najwyższych walorach przyrodniczych oraz rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów chronionych,
- ✓ dofinansowywane będą przedsięwzięcia zwiększające potencjał przyrodniczy obszarów chronionych – w tym działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk, rewaloryzacją, renaturalizacją, jak również projekty dotyczące rozwoju zielonej infrastruktury służącej ochronie obszarów przyrodniczo cennych, czy
- ✓ w sposób kontrolowany wprowadzające lub ukierunkowujące ruch turystyczny,
- ✓ finansowaniu będą podlegać wszelkiego rodzaju projekty ochrony i restytucji różnorodności gatunkowej i siedliskowej, ochrony i rewaloryzacji parków publicznych,
- ✓ poza ochroną siedliskową WFOŚiGW w Poznaniu będzie współfinansował ochronę gatunkową – stanowisk rozrodu, tras migracyjnych, obszarów żerowania. Ważne w tym aspekcie są m.in.: problematyka ochrony zasobów przyrodniczych przy wytyczaniu tras komunikacyjnych, budowa przejść i likwidacja barier migracji (tam gdzie jest to możliwe) oraz przywracanie (i utrzymanie) drożności korytarzy ekologicznych,
- ✓ w celu wzmocnienia różnorodności biologicznej WFOŚiGW przewiduje wsparcie dla odbudowy zdegradowanych siedlisk nieleśnych, leśnych i wodnych, przywracania właściwych stosunków wodnych umożliwiających utrzymanie obszarów wodno-błotnych.

Priorytet V: Edukacja ekologiczna

- ✓ wsparciu będą podlegały przedsięwzięcia takie jak zajęcia i warsztaty terenowe, kampanie medialne, programy promujące bioróżnorodność i wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych na potrzeby szkoleń i edukacji prowadzonej na wszystkich szczeblach nauczania i edukacji pozaszkolnej.

Priorytet VI: Zarządzanie i monitorowanie środowiska

- ✓ badania i upowszechnienie ich wyników w zakresie najważniejszych problemów ochrony środowiska,
- ✓ rozwój sieci stacji pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji, służących badaniu stanu środowiska,
- ✓ system kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, w szczególności tworzenie baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- ✓ wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- ✓ działania na rzecz zapobiegania i likwidowania poważnych awarii oraz szkód górniczych,
- ✓ przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska,
- ✓ zapobieganie skutkom zanieczyszczenia środowiska lub usuwanie tych skutków, w przypadku, gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- ✓ zadania związane ze zwiększaniem lesistości kraju oraz zapobieganiem szkodom w lasach i likwidacją tych szkód, spowodowanymi przez czynniki biotyczne i abiotyczne,
- ✓ przygotowanie konferencji krajowych i międzynarodowych z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, odbywających się na terenie województwa wielkopolskiego,
- ✓ opracowanie wojewódzkich programów ochrony środowiska, wojewódzkich planów gospodarki odpadami, programów ochrony powietrza, programów ochrony przed hałasem, programów ochrony i rozwoju zasobów wodnych, planów gospodarowania wodami, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz innych programów i planów rangi wojewódzkiej zawierających zagadnienia ochrony środowiska.

Przyjęcie tak szeroko ujętych priorytetów przez WFOŚiGW w Strategii działalności na najbliższe lata powoduje, że zadania określone w niniejszym Programie znakomicie wpisują się w poszczególne priorytety. Oznacza to, że istnieje formalna możliwość uzyskania dofinansowania tych działań, a tym samym zwiększają się szanse pełnej i konsekwentnej realizacji Programu. Ma to bardzo duże znaczenie dla osiągnięcia podstawowego celu jakim jest poprawa stanu środowiska Powiatu lub utrzymanie jego dobrego stanu tam, gdzie standardy środowiska są wysokie. Spowoduje to również poprawę komfortu środowiskowego mieszkańców Powiatu i dalszy jego rozwój

w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

Pomoc finansowa ze środków WFOŚiGW udzielana jest w formie: pożyczki, pożyczki z możliwością częściowego umorzenia, dotacji, dopłaty do oprocentowania. Zasady udzielenia pomocy finansowej są corocznie modyfikowane i publikowane na stronie Funduszu. Wnioski są przyjmowane w terminach naborów wniosków za wyjątkiem wniosków na przedsięwzięcia inwestycyjne, które są przyjmowane w ciągu całego roku. Każdy nabór wniosków ma swój regulamin i dokumenty, na podstawie których wniosek jest rozpatrywany i oceniany pod względem formalnym i merytorycznym. Od roku 2014 wnioski są składane za pomocą generatora wniosków i składane elektronicznie

i w formie pisemnej.

WFOŚiGW składa corocznie sprawozdanie ze swojej działalności, które są również publikowane na stronie internetowej, po ich zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.

6. System realizacji Programu

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W Powiecie dotyczy działań w ramach zadań własnych oraz działań poszczególnych gmin, jednostek organizacyjnych oraz jednostek administracji publicznej województwa, które realizują na terenie Powiatu zadania, w ramach swoich kompetencji. Dla istoty spełnienia zasady zrównoważonego rozwoju ważne jest przestrzeganie następujących zasad:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość kompensowania ich zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekraczana,
- różnorodność środowiska nie powinna maleć.

Realizacja tych zasad jest warunkiem spełnienia podstawowego założenia Programu jakim jest rozwój Powiatu zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Bardzo ważnym narzędziem w realizacji tych zasad są plany zagospodarowania przestrzennego. Dokumenty te sporządzane są na wszystkich szczeblach, ale generalnie najważniejszą rolę mają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalane przez gminy. Dlatego tak ważna jest współpraca wszystkich jednostek samorządowych funkcjonujących na terenie Powiatu, przekonanie ich do wprowadzania odpowiednich – chroniących środowisko zapisów do ich własnych dokumentów planistycznych oraz programowych i strategicznych

6.1. Uczestnicy wdrażania Programu

Z założenia Program opracowany jest na podstawie ankiet wypełnionych i przesłanych przez gminy położone na terenie Powiatu. Większość zadań inwestycyjnych będzie więc realizowana przez JST oraz przedsiębiorców,

wykonujących w imieniu JST, zadania – w szczególności z zakresu gospodarki wodno – ściekowej, energetyki cieplej czy gospodarki odpadami.

W realizacji Programu biorą też udział instytucje kontrolne (WIOŚ), placówki oświatowe różnych szczebli (edukacja ekologiczna), instytucje, które funkcjonując na szczeblu wojewódzkim realizują zadania na terenie Powiatu (np. WZMiUW) a także nadleśnictwa oraz podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie Powiatu.

Program, na mocy ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2013.1235, z późn. zmianami), podlega też konsultacjom społecznym. Tym samym społeczeństwo Powiatu jest również uczestnikiem i bezpośrednim adresatem Programu.

Na mocy ustawy Prawo ochrony środowiska program podlega również zaopiniowaniu przez organ wykonawczy Województwa Wielkopolskiego.

6.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program zostanie wdrożony do realizacji po podjęciu uchwały przez Radę Powiatu. Główną zasadą realizacji Programu powinna być zasada wykonania zadań przez poszczególne jednostki w nim uczestniczące. Podczas realizacji Programu powinny być uwzględnione:

- ścisłe powiązania z Programem procesu budowy i realizacji budżetu, a zwłaszcza budowy budżetu zadaniowego,
- systemowe podejście do marketingu powiatowego ze szczególnym uwzględnieniem promocji.

Istotną sprawą jest również informowanie opinii społecznej o postępach w realizacji wybranych zadań Programu.

Zarządzanie realizacją Programu to przede wszystkim:

- tworzenie i doskonalenie instrumentów realizacji,
- monitorowanie realizacji celów i zadań Programu oraz zmian w warunkach realizacji,
- aktualizacja Programu.

6.3. Monitorowanie , kontrola i wskaźniki realizacji Programu

Program Ochrony Środowiska uchwała Rada Powiatu, z wykonania Programu organ wykonawczy Powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia Radzie Powiatu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Zarządzie Powiatu. Dla pełnej realizacji zadań określonych w Programie niezbędna jest ścisła współpraca z organami samorządu gminnego oraz wojewódzkiego a także z instytucjami administracji specjalnej.

Regularna ocena stopnia wykonalności zadań programu powinna odbywać się w zakresie:

- ✓ określenia stopnia wykonania poszczególnych przedsięwzięć,
- ✓ oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami a ich wykonaniem,
- ✓ analizy przyczyn tych rozbieżności.

Ocena ta powinna stać się podstawą do aktualizacji programu, do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Powinno to skutkować płynną aktualizacją celów ekologicznych i pełną, wykonalną listą przedsięwzięć przewidzianych do ich realizacji. Realizacja zadań Programu ma na celu poprawę lub utrzymanie stanu środowiska przyrodniczego. Wymiernym efektem postępów w realizacji Programu będą wartości wskaźników charakteryzujących poszczególne jego zagadnienia.

Do głównych wskaźników można zaliczyć:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne konsekwentnie zmierzające do uwzględnienia wszystkich elementów kosztów oraz wyniki badań opinii społecznej dotyczące jakości życia,
- wskaźniki stanu środowiska mierzone zmniejszaniem się ładunków zanieczyszczeń do niego odprowadzanych, wielkością obszaru poddanego ochronie, ilością obiektów poddanych ochronie, wielkością zalesionej powierzchni, wielkością obszarów poddanych rekultywacji, wielkością obszarów, na których odbudowano i zmodernizowano systemy melioracji, ilością gospodarstw ekologicznych, ilością w prawidłowych sposób zamkniętych otworów studziennych, ilością mieszkańców korzystających ze zmodernizowanych systemów grzewczych, powierzchnia dachów z wymienionymi pokryciami azbestowymi, ilość mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej, powierzchnia przebudowanej powierzchni drogowej,
- wskaźniki wielkości i skuteczności ponoszonych nakładów inwestycyjnych mierzone kosztem inwestycyjnym przeliczonym na mieszkańca, wielkością nakładów na ochronę środowiska, wskaźnikiem zaangażowania środków budżetowych i pozabudżetowych,
- wskaźniki aktywności społeczności lokalnej mierzone aktywnością organizacji pozarządowych.

Zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Program dla województwa powinien zawierać listą wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska. W tabeli 24 zestawiono rekomendowane wskaźniki. Z założenia jest jednak lista otwarta i może być uzupełniona przez Powiat danymi szczegółowymi będącymi w posiadaniu Powiatu lub innymi wskaźnikami w sposób szczególnych ważnymi dla określenia stanu środowiska w Powiecie.

Tabela 24. Lista wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kolskiego na lata 2017 – 2020

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji
	zanieczyszczenia, dla których stwierdzono klasę C wg kryterium ochrony zdrowia w strefie, w której położony jest powiat	WIOŚ w Poznaniu
ochrona klimatu i jakości powietrza	przyłącza sieci gazowej	GUS
	odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	GUS
	długość sieci ciepłej przesyłowej	GUS
	liczba instalacji OZE	URE
zagrożenie hałasem	przypadki przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN}	WIOŚ w Poznaniu
	przypadki przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu wyrażone wskaźnikami długookresowymi L_{dWN} i L_N	WIOŚ w Poznaniu
poła elektromagnetyczne	przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ w Poznaniu
	liczba (odsetek) jcwp rzecznych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ w Poznaniu
	liczba (odsetek) jcwp rzecznych o stanie chemicznym dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ w Poznaniu
	liczba (odsetek) jcwp jeziornych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ w Poznaniu
	liczba (odsetek) jcwp jeziornych o stanie chemicznym dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ w Poznaniu
gospodarowanie wodami	liczba stanowisk monitoringu jcwpd, dla których stwierdzono co najmniej dobry stan – badanych w danym roku	WIOŚ w Poznaniu
	długość wałów / obszar chroniony	WZMiUW
	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	GUS
	zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	GUS
	ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód lub do ziemi:	
	- ogółem	GUS
	- nieoczyszczone	
gospodarka wodno-ściekowa	długość sieci wodociągowej:	
	- ogółem	GUS

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kolskiego na lata 2017 – 2020

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji
	- w miastach	
	długość sieci kanalizacyjnej:	
	- ogółem	GUS
	- w miastach	
	odsetek ludności korzystającej z wodociągu	GUS
	odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	GUS
	wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM	GUS
	liczba oczyszczalni ścieków:	
	- ogółem	GUS
	- z podwyższonym usuwaniem biogenów	
gleby	powierzchnia terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby	RDOŚ w Poznaniu
	masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	GUS
	działki wysypiska odpadów:	
		GUS
gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	- liczba	
	liczba instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez składowanie	WIOŚ w Poznaniu
	liczba instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza składowaniem	WIOŚ w Poznaniu
	lesistość	GUS
	powierzchnia:	
	- gruntów leśnych	GUS
zasoby przyrodnicze	- lasów	
	odnowienia i zalesienia w danym roku	GUS
	powierzchnia obszarów prawnie chronionych	GUS
	liczba pomników przyrody	GUS
zagrożenie poważnymi awariami	liczba poważnych awarii	WIOŚ w Poznaniu
	wydatki budżetów powiatów poniesione:	
wszystkie obszary interwencji	- w dziale: Leśnictwo	
	- w dziale: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	GUS
	- w zakresie usuwania skutków klęsk żywiołowych	

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji
	wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	GUS
	udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	GUS

6.4. Sprawozdawczość i ocena aktualizacji Programu

Z realizacji Programu sporządzane będą w odstępach 2 letnich Raporty. Pierwszy Raport po 2 latach od wdrożenia Programu powinien ocenić stopień aktualności zawartych w Programie zadań inwestycyjnych oraz stopień zaawansowania ich realizacji. W przypadku zmian Program powinien zostać zaktualizowany i dostosowany do prac realizowanych przez uczestników Programu. Kolejność realizacji poszczególnych zadań może ulegać zmianie, bądź z przyczyn awaryjnych bądź też pojawiających się możliwości pozyskania środków zewnętrznych. Biorąc pod uwagę fakt, że większość okresów programowania kończy się w roku 2020, pod koniec tego okresu mogą się pojawiać nowe założenia strategiczne, wyznaczając cele, do których trzeba będzie się szybko dostosować.

Raport z wykonania programu powinien zawierać nie tylko dane dotyczące wielkości nakładów poniesionych na realizację zadań w poszczególnych obszarach interwencji ale również powinien odnosić się do zakresu zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji inwestycji. Jest to bardzo ważne z uwagi na konieczność oceny stopnia wykonania Programu. Ocena powinna więc składać się z dwóch elementów:

- nakładów finansowych
- zakresu wykonanego przedsięwzięcia.

Z doświadczeń w realizacji zadań inwestycyjnych oraz biorąc pod uwagę wymienione wyżej zagrożenia realizacji Programu, wydaje się, że dopiero po upływie 4 lat możliwa będzie pełna ocena wykonania zadań określonych w Programie.

6.5. Upowszechnienie informacji o stanie środowiska i stanie realizacji Programu

Stan środowiska Powiatu przedstawiany jest corocznie w opracowaniu pt: „Informacja o stanie środowiska i działalności kontrolnej Wielkopolskiego Inspektora Ochrony Środowiska w Powiecie Kolskim. Informacja ta jest publikowana na stronie WIOŚ. Wskazane byłoby by dane te prezentowane były również przez Powiat. Mimo braku obowiązku ustawowego na tronach Powiatu byłoby celowe umieszczenie danych

o stopniu realizacji Programu, o zagrożeniach w jego pełnym wykonaniu lub

o koniecznych zmianach i wykonaniu zadań zastępczych lub innych niezbędnych do wykonania np. w trybie awaryjnym.

7. Spis tabel

- Tabela nr 1. Zestawienie działań naprawczych dla gmin Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 2. Zestawienie działań naprawczych w skali lokalnej określone dla powiatu
- Tabela nr 3. Zastawienie oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludności
- Tabela nr 4. Zestawienie oceny jakości powietrza pod kątem ochrony roślin
- Tabela nr 5. Lokalizacja elektrowni wiatrowych na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 6. Zestawienie wyników pomiarów hałasu w Kole ul. Toruńska 57
- Tabela nr 7. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych prowadzonych w latach 2008- 2010 na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela Nr 8. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych prowadzonych w latach 2011-2013 na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela Nr 9. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych prowadzonych w roku 2014 na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 10. Sztuczne zbiorniki wodne na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 11. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 12. Zestawienie wyników jakości wód podziemnych
- Tabela nr 13. Zestawienie ujęć wody na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 14. Zestawienie oczyszczalni ścieków na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 15. Zestawienie aglomeracji na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 16. Zestawienie złóż kopalin oraz i zasoby i stan zagospodarowania
- Tabela nr 17. Zestawienie procentowe udziału gleb o odczynie kwaśnym i potrzeb wapnowania na terenie Powiatu Kolskiego wg gmin
- Tabela nr 18. Zestawienie pomników przyrody na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 19. Zestawienie powierzchni lasów w Gminach Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 20. Analiza SWOT dla Powiatu Kolskiego wg obszarów interwencji
- Tabela nr 21. Najważniejsze problemy i zagrożenia środowiska na terenie Powiatu Kolskiego
- Tabela nr 22. Cele, kierunki interwencji oraz typy zadań w ramach obszarów interwencji
- Tabela nr 23. Harmonogram zadań własnych i monitorowanych
- Tabela nr 24. Harmonogram rzeczowo – finansowy zadań monitorowanych JST
- Tabela nr 25. Lista wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska

8. Spis rysunków

- Rys. 1. Odcinki dróg objęte mapą akustyczną na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 2. Mapa Jednolitych Części Wód – Wiercica do Borkówki wraz z oceną jakości
- Rys. 3. Mapa Jednolitych Części Wód – Kielbaska od Strugi Janiszewskiej do ujścia wraz z oceną jakości
- Rys. 4. Mapa Jednolitych Części Wód – Warta od Siekiernika do Neru wraz z oceną jakości
- Rys. 5. Mapa Jednolitych Części Wód – Ner od Kanału Zbylczego do ujścia wraz z oceną jakości
- Rys. 6. Mapa Jednolitych Części Wód – Orłówka wraz z oceną jakości
- Rys. 7. Mapa Jednolitych Części Wód – wody jeziorne – Jeziora Brdowskie, Przedecz i Luboń
- Rys. 8. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 9. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 10. Podział na JCWPd – dorzecze Odry
- Rys. 11. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w powiatach w Województwie Wielkopolskim
- Rys. 12. Ludność korzystająca z sieci kanalizacji sanitarnej w Województwie Wielkopolskim
- Rys. 13. Klasy bonitacyjne gruntów ornych wyrażone w procentach
- Rys. 14. Gleby o odczynie kwaśnym wyrażone w procentach
- Rys. 15. Potrzeby wapnowania gleb wyrażone w procentach
- Rys. 16. Regionalizacja geobotaniczna Polski fragment dotyczący Powiatu Kolskiego
- Rys. 17. Lokalizacja rezerwatu „Rogóżno”
- Rys. 18. Lokalizacja rezerwatu „Kawęczyńskie Brzęki”
- Rys. 19. Położenie Obszaru Goplańsko – Kujawskiego na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 20. Położenie Obszaru Żłotogórskiego na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 21. Pradolina Warszawsko – Berlińska na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 22. Dolina Środkowej Warty na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 23. Pradolina Bzury na terenie Powiatu Kolskiego
- Rys. 24. Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych
- Rys. 25. Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych

Rys. 26. Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwość rozwoju

Rys. 27. Obszary o ej dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego

9. Literatura i materiały źródłowe

1. Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2015 - AKPOŚK2015, KZGW, Warszawa 2015;
2. Bank Danych Lokalnych, GUS, stat.gov.pl/bdl
3. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31.XII.2014 r., Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2015;
4. Diagnoza społeczno – gospodarcza Powiat kolski – Wrocław – Koło 2015;
5. Geografia regionalna Polski – Jerzy Kondracki, Warszawa 2011;
6. Informacja o stanie środowiska i działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Powiecie Kolskim w roku... 2012,2013,2014, 2015, Konin 2013, 2014, 2015, 2016;
7. Kanon Krajoznawczy Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2010;
8. Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030), Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2015;
9. Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej, Projekt z dnia 4 sierpnia 2015r., Ministerstwo Gospodarki;
10. Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2013;
11. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, KZGW, Warszawa 2011;
12. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, KZGW, Warszawa 2015;
13. Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2013;
14. Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2012;
15. Program ochrony środowiska przed hałasem dla linii kolejowych o natężeniu ruchu ponad 30 000 pociągów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2014;
16. Program ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego na lata 2016 – 2020, Województwo Wielkopolskie, Poznań 2016;
17. Program ochrony środowiska dla powiatu kolskiego na lata 2013-2016 wraz z Prognoza oddziaływania na środowisko, Poznań 2013

18. Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w roku 2014, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2015;
19. Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014, WIOŚ w Poznaniu, Poznań 2015;
20. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.; Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2014;
21. Strategia Rozwoju Powiatu Kolskiego na lata 2015-2025; Wrocław – Koło 2015
22. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2013;
23. Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2015;
24. Wielkopolska 2020. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2012;
25. Wielkopolska – Słownik Krajoznawczy, Poznań 2002;
26. Wielkopolska – mapa ochrony przyrody, Poznań 2010;
27. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2015;